

вість, захист прав, свобод та інтересів людини, ненасильство, взаємна відповідальність суб'єктів політ. життя, самоконтроль, самоорганізація та ін. До гол. напрямів **Г. п.** в Україні належать: динамічна стабілізація політ. розвитку д-ви і подолання дезінтеграції сусп. зв'язків між соц. групами і політ. структурами і т. ін.; активізація екон. розвитку; активізація соц. політики, спрямованої на підвищення рівня демократії в сусп-ві, рівня життя; забезпечення конституційних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. (*В. Бліхар*)

ГУМАНІЗМ (лат. *humanus* – людяний, людський) – основоположний принцип світогляду, вчення про самоцінність людини і впевненість у безмежних її можливостях, у якому проголошується цінність людського існування, що людина має бути сенсом і основою буття усіх сусп. перетворень, істор. процесу, що кінцевою метою сусп-ва має стати ідея про право людини на свободу, щастя й задоволення її потреб, інтересів, захист гідності особистості. **Г.** виявляється у доброзичливому, поважному ставленні до людей, заснованому на визнанні цінності людини як особистості, свободи й гідності іншого, його суб'єктивної значущості. права на щастя, розвиток і прояв своїх здібностей, утвердження блага людини як критерію оцінки сусп. відносин. Ідеї **Г.** початково вироблялись стихійно народ. масами у боротьбі з експлуатацією та соц. вадами. Світогляд антропоцентризму закладався в Античності у версіях Цицерона і Гая

Юлія Цезаря. Як ідейний, громад. і літературний рух **Г.** складається в епоху Відродження. Він протистояв схоластиці й дух. пануванню церкви, прагнув до відродження античного ідеалу краси й людяності. Гуманіст. світоглядна парадигма була продуктом боротьби «третьої верстви» проти панування феодальної аристократії, духовенства, середньовічно-реліг. ідеології. Гуманісти (Ф. Петрарка, Леонардо да Вінчі, М. Коперник, Ф. Бекон, У. Шекспір та ін.) проголошували людину вінцем природи, центром світобудови. Вони надавали великого значення розуму людини й вимагали підкорювати почуттєві збудники її контролю. Ідеї **Г.** за Нового часу знайшли відбиття як у вченнях «розумного егоїзму» та працях соціалістів-утопістів, так і в категоричному імперативі І. Канта, який обґрунтовував, що людина може бути для ін. людини тільки метою і за жодних обставин – засобом. Перехід значної частини країн у ХХ ст. від індустріальної до постіндустріальної (інформ.) цивілізації актуалізував проблему оптимізації функціонування людського фактору в соц. практиці. Отже, **Г.** виступає як сукупність світоглядних поглядів, що виражають любов і повагу до людини, впевненість у її здатності до вдосконалення, захист її гідності і прав, піклування про її благо, створення сприятливих умов сусп. життя, необхідних для всебічного і гармонійного розвитку людей. Поняття «**Г.**» використовується у вузькому розумінні для характеристики культури, ідеології епохи Відродження. (*В. Лозовой*)

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Харківська асоціація політологів

ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИЙ СЛОВНИК

За редакцією професора *М. П. Требіна*

Харків
«Право»
2015

УДК 32(038)
ББК 66(0)я2
П50

*За планом науково-дослідних робіт
Міністерства освіти і науки України 2013–2015 рр.*

*Рекомендовано до видання вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 6 від 20 лютого 2015 р.)*

Рецензенти:

В. М. Бебик – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, глобалістики та соціальних комунікацій Університету «Україна», Голова Всеукраїнської асоціації політичних наук;

В. Д. Гончаренко – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, заслужений діяч науки і техніки України, академік Національної академії правових наук України;

В. Ф. Смолянюк – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології та соціології Київського національного економічного університету імені В. Гетьмана

Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: [Л. М. Герасіна, В. Л. По-
П50 грібна, І. О. Поліщук та ін.] ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2015. – 816 с.

ISBN 978-966-458-848-2

Політологічний енциклопедичний словник охопив аналіз основних категорій політичної науки. Основний зміст словника розкриває сутність, поняття, цінності та значення політики, її ролі в житті особи та суспільства, нації і держави, у долі народів і людства загалом. Призначення Словника – сприяти формуванню нової політичної культури українського суспільства, що орієнтована на ідеї демократії, свободи і європейські цінності. У Словнику розглянуто понад 600 найважливіших понять політології.

Для науковців, політичних діячів, викладачів, аспірантів, студентів ВНЗ, а також усіх, хто цікавиться політикою та політичною наукою.

УДК 32(038)
ББК 66(0)я2

ISBN 978-966-458-848-2

Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, В. Л., Полі-
щук І. О. та ін., укладання, 2015
Видавництво «Право», 2015